СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVI. Ч. 250. Джерзі Сіті, Н. Дж., четвер, 27-го жовтня 1938. No. 250. Jersey City, N. J., Thursday, October 27, 1938. VOL. XLVI.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1018. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ПРЕЗИДЕНТ ТАВРУЄ КОМІТЕТ ДАЄСА

ВАШИНҐТОН. — Підчас конференції з ґазетярами один з них запитався президента Рузвелта, чи він займається переслуханнями перед конгресовим комітетом Даєса, а спеціяльно зізнаннями, зверненими проти мішіґенського ґубернатора Морфія. Президент заявив, що він живо цікавиться цею справою, і хотів би подати про це обдуману заяву.

Потім президент дав ґазетярам заяву, в котрій критикує спосіб ведення слідства неамериканських акцій комітетом Даєса. Він закидає комітетові, що не викриває ніяких фактів, а лише поклику є свідків, які подають свої опінії проти ріжних осіб і рухів. Президент спеціяльно критикував комітет за те, що він дозволив кільком невдоволеним політиканам виступати проти мішіґенського ґубернатора Морфея за його полагодження автомобільного страйку в 1937 році, тимбільше, що цей напад на ґубернатора зроблено підчас виборів з ціллю впливати на виборців. Президент назвав зізнання свідків проти ґубернатора Морфія абсурдно (до глупоти) фальшивими.

ДЕБАТА ЗА ТРЕТЮ КАНДИДАТУРУ РУЗВЕЛТА.

НЮ ЙОРК. — На відбуваючімся тут річному форумі про Біжучі Події, влаштованім щоденником „Ню Йорк Ґералд Трибюн" у готелі Волдорф-Асторія, виступали д-р Рексфорд Ґай Тоґвел й проф. Реймонд Морлі, що колись належали до найближчих дорадників президента Рузвелта, в дебаті над питанням, чи президент Рузвелт повинен кандидувати втретє на уряд президента Злучених Держав. Д-р Тоґвел заявив, що цю традицію американської політики треба нарешті поламати.

БОРОТЬБА ЗА ПОПРАВКУ ДО КОНСТИТУЦІЇ СТЕЙТУ НЮ ЙОРК.

НЮ ЙОРК. — Орґанізація „Велфер Кавнсил Комітї он Конституешенел Конвеншен" вислала ріжним громадянським установам у стейті свій рапорт про пропоновану зміну конституції стейту Ню Йорк і в цьому рапорті радить виборцям у цих виборах голосувати за поправку 1, що містить загальні постанови; за поправку 4 про мешкальні справи; за поправку 6 про права робітників; та поправку 9 про обєднання перевозу. Інші поправки радить відкинути.

ЗАКИДАЮТЬ СЕКРЕТАРЦІ ПРАЦІ „ПЕЩЕННЯ" КОМУНІСТІВ.

ВАШИНҐТОН. — Два речники Американського Леґіону стейту Каліфорнія закидали на переслуханні перед конгресовим комітетом Даєса пані Френсіс Перкинс, секретарці праці в кабінеті Рузвелта, що вона „пестить" комуністів, себто здержує всіми способами правні депортації комуністів.

Конґресмен Даєс, голова конґресового комітету, виступав на перших зборах „Американської Жидівської Федерації для боротьби проти Комунізму й Фашизму" з промовою за арґесивну боротьбу проти „всіх чужинецьких доктрин" та за боротьбу проти сіяння ненависти.

ПРОЦЕС ПРОТИ ШПИГУНІВ.

НЮ ЙОРК. — На процесі проти 3 осіб, обвинувачених за шпигунство в користь Німеччини, зізнав ще далі Ґінтер Ґустав Румріх. Він боронився перед закидом оборони обвинувачених, що він зробив якусь угоду з прокураторією й сподівається судової ласки. Один з вищих урядовців американської воєнної фльоти розпізнавав лист, котрий Румріх писав йому до морської академії мабуть з ціллю шпигунства.

КОРАБЕЛЬ ЗАЙМИВСЯ НА МОРЮ.

НЮ ЙОРК. — На німецькому кораблі „Дойтшлянд" по дорозі з Німеччини до Ню Йорку повстав пожар, як корабель знаходився коло 200 миль від рога Рейс у Новій Фунляндії. Пожар повстав з якогось вибуху. Команда візвала радіом допомоги інших кораблів, але обслуга корабля погасила вогонь без допомоги.

Корабель мав на собі 390 моряків та 981 пасажирів.

НЕ РЯТУВАЛИ ПОТОПАЮЧИХ.

НЮ ЙОРК. — На американськім кораблі „Америкен Бенкер" приїхали сюди 5 моряків американського скунера „Пайонір", що затонув на океані 2. жовтня. Моряки кажуть, що коли їх скунер потопав, попри них переїхав якийсь японський корабель, але не послухав просьби ратунку, як цього вимагає морський звичай.

ПРОПАВ ШОФЕР З ПЕРЛАМИ.

НЮ ЙОРК. — Едвард Тавнсенд, біржевик, доніс поліції, що його шофер пропав з його перлами вартости 200,000 долярів.

НАЗАД ДО ПРАЦІ.

Робітники автомобільних фабрик у Дітройті входять через браму до праці. Ґенеральна Моторова Компанія заповіла, що найме 35,000 робітників упродовж найближчих двох тижнів та відкличе заповіджену знижку заплати.

ЗАКИДАЮТЬ СУДДІ ВЕЛИЧЕЗНІ ЗЛОВЖИТКИ.

Повітовому судді Едмундові К. Ярецкому в Шікаґу, кандидатові Демократичної Партії на цей самий уряд, закинено публично грубі фінансові зловжитки та безправне видання грошей на загальну суму 6 міліонів долярів.

Закидають йому, саме, що він при помочі судейської влади надавав право до побору винагороджень за заряд спадкових метків особам, які до заряду таких маєтків були зовсім непричетні. Закиди, підтверджені заприсяженими зізнаннями багатьох осіб, вислано до адвокатської палати, найвищого суду стейту, державної прокураторії та стейтового ґубернатора. У документі згадується, що Ярецкі дав безправно своєму особистому секретареві право взяти $77,000, свому шоферові $40,000, своєму тестеві $10,000. Суддя Ярецкі каже, що ці закиди це передвиборча штучка.

ГРАБІЖ У ПОЇЗДІ.

Чеська громадянка Йоаміля Кубельова їхала поїздом з Варшави до Катовиць у переділі 2. кляси. На одній зо стацій увійшов до переділу елеґантний чоловік, що мав коло 50 літ. Почав він розмову з Кубельовою і почастував її папіроскою. Коли Кубельова викурила папіроску, заснула, а пробудившись на одній стації, завважила брак своєї торбинки з 35 фунтами стер., 200 шв. франками, золотою папіросницею, двома бранзолетами та документами. В Ченстохові знайдено в почтовій скринці її документи, але злодія не зловлено.

ОГРАБИЛИ КАСУ В ПОЇЗДІ.

В багажовому вагоні особового поїзду, що приїхав з Лавочного до Львова, була залізнича каса, в якій була готівка 2,000 зл. Невідомі вломники вивертіли у підлозі вагону діру, розбили касу і забрали гроші. Слідство виявило, що грабіжники підготовились до вломy ще в Лавочному.

ГОСТРИЙ ВИСТУП ДЮЇЯ ПРОТИ КЕРМАНИЧІВ ДЕМОКРАТИЧНОЇ ПАРТІЇ В ОЛБАНІ.

Томас Е. Дюї, республиканський кандидат на уряд ґубернатора цього стейту, виступив на радіо з промовою, в котрій закидав Демократичній Партії стейту, що нею кермує як політичним рекетом родина О'Конелів, котрої головні представники вмішані в ріжні рекети й політичну корупцію. Дюї закидав, що О'Конелі удержують в околиці Олбані броварняний монополь та заставляють своїми політичними впливами всякого продавця пива продавати лише пиво з їх бровару; котрий з них важився їх не послухати, того переслідували законом і відбирано дозвіл. Він говорив далі, що ці політичні боси звязані з рекетами картоґрайства, виборчих шахрайств та підставлюванням відповідних лав присяжних суддів.

СМЕРТЬ ЧОТИРЬОХ ХЛОПЦІВ.

На полях кн. Пщинського в Лазіских Ґурних на Шлеську чотири малі хлопці знайшли дріт з електричних проводів і з нього зробили собі ґойданку. Знайдений дріт був узсемленням проводів з електрівні копальні „Княжатко". Підчас ґойданки хлопці доторкнулись електричних проводів, що їх поразили. На місце нещасливого випадку приїхала ратункова акція, але не вдалося привернути життя малих хлопців.

НОЖЕМ У СЕРЦЕ СУПЕРНИКА.

В Букарешті 16-літний юнак убив свого 17-літнього товариша і приятеля. Оба вони залюбилися в одній шкільній товаришці і на тому тлі часто доходило між ними до суперечки. Підчас одної такої суперечки один з юнаків пробив свого товариша ножем у серце, вбиваючи його на місці. Молодий убивник зголосився на поліції, де заявив, що не міг знести залицянь свого товариша до дівчини, яку кохав.

ЗЛОВЖИВАННЯ В ТУРИСТИЧНІМ БЮРІ.

У Варшаві арештували під замітом грошевих зловживань Йосифа Перля, директора одного з найбільших туристичних бюр у столиці Польщі.

25 МІЛІОНІВ ЛЮДЕЙ ВИМОРДУВАЛИ БОЛЬШЕВИКИ.

Французький журнал „Етюд" по докладнім розсліді відносин у СССР прийшов до висновку, що впродовж 20-літнього свого панування вимордували бльшевики 25 міліонів людей. Це значить, що річно гине з рук большевицьких катів один і чверть міліона людей у СССР.

ВИТИНКИ З БАНКНОТІВ.

У селі Задороже, груздівської громади, один із селян положив у схowку під кафлями 1,400 зл. заощаджених грошей. Були це паперові банкноти. Їх знайшли малолітні діти, коли нікого зо старших не було в хаті, і стали робити з банкнотів „витинки". Решту банкнотів вкинули до кухні. Наслідки тієї забави завважено щойно вечором: Урятовано всього кілька банкнотів. Внаслідок шкоди намагався господар відібрати собі життя.

ЗОВ КРОВИ.

У польськім часописі „Самооборона Народу" читаємо таку новинку, подану одним із читачів: „Як уроджений у Сосновці, знаю від дитячих років, що „наш" співак Ян Кепура є тільки на 50% „наш", бо його матірю є Міріям Найман, мойс. рел., зам. при вул. Милій 5 у Сосновці, яка щойно, подружившися з Францішком Кепурою, прийняла хрест. Зов жидівської крови проявляється в цілім житті Кепури і його способах робити гроші за помічю над-патріотизму і цілої юрби жидівства і запрягання до свого ридвану (віз на двох колесах) найвищих достойників держави на те, щоби після одного „добродійного" виступу уладити 5 платних і набити мошонку в батьківщині, але примістити її за кордоном у долярах і фунтах".

СПРАВА ЗАКАРПАТТЯ ПІДЕ ПЕРЕД МІШАНУ КОМІСІЮ

ПРАГА. — Чехословацький премієр Сирови мав наради з премієрами Словаччини і Закарпатської України. На нарадах був також міністер закордонних справ, Хвальковський. З огляду на натиск з боку Мадярщини наради ствердили, що не лишається нічого іншого, як віддати спір з Мадярщиною міжнародним комісіям. Спір мадярів зо словаками буде розглядати німецько-італійська комісія, а справу Закарпаття — німецько-італійсько-польська комісія.

На границі Словаччини зайшов прикрий випадок, який загострив відношення до мадярів: два мадярські бомбовики напали на чехословацького літака і хоч той літав по чехословацькій території, вони зістрілили його.

Мадярські повстанці, які бушують по Словаччині і Закарпатті, зазнали тяжких ударів з боку влади. Один баталіон мадярських повстанців коло Берегова розгромлено цілковито. Зловлено навіть його команданта. Ледви кілька осіб урятувалися тим, що перейшли поза польську границю. Мадярська влада вже перестала закликати через радіо нарід на Закарпатті і Словаччині до повстання, а навіть признає, що відділи добровольців на власну руку вдирались на чужу територію і старалися викликати повстання. Та за їх роботу, говорять через радіо мадяри, уряд не відповідає. У відповідь на це чехословацька преса друкує документи, що повстанським рухом таки керує мадярський уряд.

МАДЯРИ ДАЛІ СНУЮТЬ ШИРОКІ ПЛЯНИ.

БУДАПЕШТ. — Мадяри напружено очікують чехословацької відповіди на їх останню пропозицію. Мадяри надіються, що в кількох наступних днях вони могтимуть уже заняти деякі чисто мадярські околиці. Армія далі непокоїться і хоче машерувати на Словаччину і Закарпаття. В урядових колах сподіваються, що Чехословаччина віддасть справу під розгляд міжнародної комісії, яка вповні задоволить домагання мадярів, віддаючи їм навіть Закарпатську Україну. Мадяри велику надію покладають на Мусолінія, який дотепер піддержував їх домагання.

НЕПРИХИЛЬНІ ВІСТКИ З БЕРЛІНУ.

БЕРЛІН. — Кореспондент „Ню Йорк Таймсу" доносить з Берліну, що останні домагання мадярів дістануть з боку німецького уряду повну піддержку. В Берліні вважають майже за певне, що Закарпатська Україна буде прилучена до Мадярщини. Натискала на це Польща, з якою Німеччина покищо не хоче собі псувати добрих відносин. В німецьких урядових колах офіційно говорять, що в короткому часі наступить між польським міністром Беком і Ґітлером зустріч, у якій будуть вияснені взаємовідносини обох держав.

ПОЇЗДКА РІБЕНТРОПА ДО МУСОЛІНІЯ.

БЕРЛІН. — Хоч офіційно вісь Берлін-Рим у повній згоді, то проте німецький уряд уважав за відповідне вислати свого міністра Рібентропа до Риму, щоб там разом з італійським урядом усталити дальшу спільну акцію у відношенні заграничної політики обох держав.

ЯПОНЦІ ОСЯГНУЛИ В КИТАЮ ВЕЛИЧЕЗНУ ПЕРЕМОГУ.

ШАНҐАЙ. — Японські війська осягнули блискучу й вирішну перемогу над китайськими військами. Вони пару днів тому захопили Кантон, а тепер заняли майже без бою Ганков, провізоричну столицю Китаю. Ціле місто було в полумені, як японські війська ввійшли до нього. Уступаючі китайські війська підпалили всі фабрики і всі державні будинки. Також понищили всі мости. Через захоплення Ганкова японці цілком відтяли Китай від доступу до моря та привозу амуниції з чужих країв. Китайці тепер здеморалізовані і не рішилися, що далі робити: чи просити миру, чи далі воювати. Китайські представники стараються через британійського амбасадора вивідати про умови миру. Та заразом китайський уряд задумує офіційно „виповісти війну" Японії, щоб у той спосіб присилувати інші краї до невтральности та до спинення довозу зброї до Японії.

НІМЦІ ДОМАГАЮТЬСЯ КОЛЬОНІЙ.

ЛОНДОН. — Німецький уряд вніс на руки анґлійського уряду меморандум, у якому домагається звороту всіх передвоєнних німецьких кольоній, або якихось інших кольоній, що рівнялисяб тій самій вельчині.

ТОРГОВЕЛЬНИЙ ДОГОВІР НІМЕЧЧИНИ І ЮГОСЛАВІЇ.

БІЛГОРОД. — Юґославський уряд заключив з Німеччиною торговельний договір, на основі якого улекшено товарообмін між обома краями.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jeresy City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

НЕ ОПУСКАТИ РУК!

Останні вісті з Европи дозволяють нам в Америці догадуватися, що Мадярщина й Польща вже тепер бачать, що їх кампанія за окупацію Закарпаття правдоподібно тепер не вдасться. Свідчать про це донесення, що Мадярщина почала грати на згідливішу ноту та почала предкладати Чехословаччині більш поміркованi домагання. Про те саме свідчить потвердження вістки, що поїздка польського міністра Бека до Румунії, щоби переконати румунський уряд взяти участь у розборі Закарпаття разом з Польщею й Мадярщиною, покінчилася невдачею.

Приписати ці невдачі Мадярщини й Польщі треба помилкам, які зробила мадярська й польська дипльоматія власне в справі Закарпаття. Мадярщина не виступила зо своїми домаганнями в гарячім часі, коли вона могла добитися своїх претенцій, себто тоді, коли Чехословаччина не могла боронитися, будучи занятою з багато більшим і грізнішим ворогом. Коли криза між Чехословаччиною й Німеччиною проминула, Мадярщина стрінулася з цілою чеською армією, від мадярської більшою й краще узброєною. Як можна догадатися, Мадярщина зробила цю помилку через те, що вона занадто певно розраховувала на війну, думаючи виступити проти Чехословаччини трохи пізніше, як уже Чехословаччина буде ослаблена. Коли війна зовсім розвіялася, Мадярщина знайшлася в положенні коваля, що пробує кувати залізо, як воно вже охололо.

Коли проминуло марево війни, тоді й арґументи, вжиті Мадярщиною для попертя своїх домагань, мають уже інакшу вагу, як вони мали у воєнній кризі. Коли німецький і польський ревізіонізм посягав по частини Чехословаччини, він уживав засади національного самовизначення, а тепер мадярський ревізіонізм опирається на засаді історичних прав. Ця остання засада не може знайти стільки прихильників, що перша засада, бо засада національного самовизначення звязана з засадою рівности, а засада історичних прав із засадою вищости „історичних" народів над поневоленими.

Замітно, що галицькі українці відразу припускали прогру Мадярщини. Львівський щоденник „Діло", наприклад, іще 12. жовтня заповідав цю прогру. Одначе при тій нагоді „Діло" писало: „Ми ще підкреслюємо „як досі" та „покищо", бо живемо в часах, у яких не можна знати, що принесе завтрішній день, що принесе найближча година. Вчорашні приятелі можуть бути завтра ворогами й навпаки".

Тому нам нема що вже радіти, що справа йде по нашому. Нам треба далі забирати в цій справі голос і боронити Закарпаття проти посягань Мадярщини й Польщі всіми засобами, що нам стоять до розпорядимости, поки не будемо певні, що посягання ворогів відбиті навсе.

ХТО ЧИМ ТОРГУЄ

Ми є свідками того, як деякі заграничні і домашні чинники торгують нами й нашою територією. Особливо по мінхенських нарадах кожний з наших сусідів хотів би нас цілими проковтнути, або хоч частину нашої території відірвати, не зважаючи на правний стан, у якому закарпатські українці й наша територія по нинішній день знаходяться.

Отже мусимо пригадати всім тим, які хотілиб розпорядитися нашою територією, цілою чи якоюсь її частиною, що нинішню територію Підкарпатської Руси разом із Пряшівщиною, заселеною українським населенням, прилучено до Чехословаччини, **як окрему одиницю.** Це сталося на основі рішення Народньої Ради, як єдиної представниці закарпатських українців, і Підкарпатська Русь, як правова одиниця, одержала точно означені границі як супроти Мадярщини, так і супроти Польщі.

Нині ті границі без волі українського населення Закарпаття не має права ніхто змінювати чи їх корегувати. Це слід особливо пригадати чехословацькій владі на випадок будьяких переговорів з Мадярщиною, що укрїнський нарід, прилучившися до Чехословаччини, не дав іще цим актом права владі Чехословаччини, щоб вона могла змінювати границі інакше, ніж їх означено в міжнародніх мирових договорах.

Таксамо не може сьогодні ніхто примусити Закарпаття рішати про свою дальшу долю в формі плебісциту на ініціятиву когось іншого, ніж із волі самого українського народу.

Зокрема слід зазначити, що сенжерменський договір достично Підкарпатської Руси не був уневажнений; а колиб і був уневажнений, то тоді в імя права самовизначення, врочисто проголошеного і знову признаного великодержавами на мінхенській конференції, **мусить прийти до слова український нарід Закарпаття,** що є одиноко покликаним носієм права себе політичного визначити.

Чужа пропаганда розвела через радіові висильні сильну агітацію за те, щоб ми вернулися знову до мадярської неволі, в котрій стогнав наш нарід сотки літ, будучи там рабом могучих панів. Обіцюють нам великі простори і вольності, яких не діждався ніякий нарід чужий, що жив там перед р. 1918, а ще більше не діждався там ніхто вольностей по році 1918.

Підкарпатська Русь, діставшися до ЧСР, за майже двацять літ перемінилася не лише під оглядом національним, але також під оглядом господарським.

За тих 20 років ми, закарпатські українці, **мусили розбудувати своє шкільництво від самого кореня,** а всетаки, не зважаючи на численні недостачі, ми зробили великий крок уперед. А чи є хоч одна українська школа в Мадярщині? Ми певні, що ті школи, які ми нині маємо, щезли би скоро.

В національнім огляді ми досягли також великих успіхів. І наш селянин нині знає, хто він. Перед війною був він греко-католицьким мадяром, а інтелігенція не сміла признатися до своєї народности.

Історія наша, почавши від 16-го століття, **переповнена религійними переслідуваннями!** Мадярські пани перетягали силою наших селян на віру кальвінську, перемінювали їхні назви українські на мадярські і з вірою тратили наші предки національність. Ціла долина Тиси, колись українська, нині мадярська через насильство. Наші священики терпіли аж до часів єпископа Бачинського нечувані переслідування від мадярів. Підчас війни забрали і нашу азбуку та хотіли замінити й богослужбові книги не лише мадярською азбукою, але також завести мадярське богослуження, як це сталося в епархії гайдурозькій або тепер ведеться це в обох гр.-кат. парохіях у Будапешті.

В господарстві у нас настали великі зміни. Правда, наші верховинці перестали ходити на жнива на панські маєтки в Мадярщині, але нині і там не ходять у такій мірі, як перед війною, також мадярські селяни, бо працю руками замінили там машинами. Безробіття в Мадярщині далеко більше, як у нас. Навіть між інтелігенцією велика нужда.

У Мадярщині не перевели земельної реформи, не дали селянам хоч частинно панських маєтків. У нас усетаки **селянству дісталося коло 30 тисяч гектарів землі.** І колиб реформа йшла скорше, селянство дісталоб найменше три рази стільки.

Мадярська господарка була того роду, що держали якнайбільше лісів для панських ловів, а селянин був лиш робітником, а не ґаздою.

Наші міста розцвіли, розбудувалися, селянство має де збувати свої плоди землі, купецтво розрослося. А чи так виглядали наші міста перед війною? Повернулисяб вони скоро туди, де були.

Все те роздумавши, пригадавши собі недавню нашу історію, мусимо ясно відповісти на принади з заграниці, що **не хочемо повернутись до рабства духового, религійного і господарського, в котрім ми були перед 1918 р.! Наші недомагання поладнаємо собі самі вдома, без переміни границь!** —(„Нова Свобода", Ужгород).

ЯК УКРАЇНСЬКА ВЕЛИКА ЗЕМЕЛЬНА ВЛАСНІСТЬ ПЕРЕХОДИЛА В ПОЛЬСЬКІ РУКИ

(4)

Комісія признала себе некомпетентною рішати справу. На відклик митрополії до короля король замісць по справедливости признати Перегінсько митрополії, признав його Яблоновському під карою 5,000 злотих, а декретом із 1661 року заборонив митрополії ставити якінебудь претенсії до Перегінська. Сойм у Люблині признав декретом із 1693 р. всі перегінські добра митрополії та передав їх митрополитові Шумлянському. Кілька літ пізніше зробив на Перегінсько збройний напад Конецпольскі і після довголітнього процесу митрополія вдержалася тільки при перегінських лісах, а села Купно, Рипне, Дуба, Лесівка, Дубшара, Вільхівка та містечко Рожнітів осталися власністю Скарбків у спадщині по Конецпольських.

Нібито в покуту за ограблення українських церковних дібр віддали деякі з тих маєтків у дотацію латинським епископам і костелам, а частину із розхвачених маєтків, що належали до василіянських монастирів, віддали на вивінування єзуїтських колеґій. Деякі з тих колеґій вивінували справді по княжому, одначе чужим добром.

І так, на вивінування колеґії єзуїтів у Полоцьку ограбили з дотацій сім василіянських монастирів і 9 церков. До тих дотацій, як признають самі єзуїти, входили 72 села та 432 доми у самім Полоцьку. За ті добра виступив проти єзуїтів із процесом перед римською курією митрополит Фльоріян Гребенецький. Процес тягнувся 35 літ, одначе без успіху. Єзуїти висловлюються про митрополита Гребенецького, що був ревним уніятом, одначе впертим фанатиком.

Не щадили і добродійних фундацій. Український шпиталь в Острозі перебробили на польський конвікт і разом із фундацією того шпиталю, суразькими добрами, віддали на власність єзуїтам.

Зпочатку після завоювання Галицького князівства відбирали наші церкви лише в укріплених містах для вжитку стягнених до тих міст кольоністів німців і поляків. І так, у Галичі відібрали церкву в 1375. році, а катедральну церкву в Перемишлі в 1412. році та віддали її на власність приведеним до цих міст кольоністам. Пізніше відібрали церкви по всій Україні та віддавали латинникам не так для потреби, як тому, що польська шляхта привязаністю до католицизму старалася замаскувати свою захланність.

По розхваченні монастирських дібр решту будинків перемінила польська шляхта на стайні та коршми. Із багатьох на те доказів вистане навести піднесений у соймі протест Древицького, який крім ствердження цього факту доказує ще й те, що **в році 1620. населення коло Кракова було українське:** Голос Ясновельможного пана Лаврентія Древицького, чашника Волинської Землі та Посла до сойму в році 1620. за короля Жигмонта піднесений: **„Зачну від Кракова. Отже вже по більших містах церкви позапечатувані, фундації розграблені, у монастирях замісць черців худобу держать, у Пінську Ліщинський монастир перемінили на коршму... Ченців, неприхильних для унії, топлять".**

Сьогодні ще стоїть у Мінську при Неґімській вул. божниця, колишня церква Петра і Павла. Продала цю церкву з кінцем 17 століття польська міська рада жидам на божницю за 5,000 зл.

Розграбленням дотацій та зруйнуванням василіянських монастирів нанесли поляки Україні більшу шкоду, ніж ограбленням із земельної власности українських князів і бояр.

У тих часах в Україні, як і в усій Европі, плекали науку та мистецтво переважно по монастирях. Василіяни, крім численних шкіл по краю удержували також по головних містах вищі наукові заведення, подібні до теперішніх університетів. Колиж монастирям відібрали засоби, вони підупали. На зразок василіянських вищих шкіл завели в Україні єзуїти свої колеґії.

Всеж василіянські недобитки ще в 18. столітті стояли в науці вище від єзуїтів. Вистане тут навести уступ із життєпису польського поета Карпіньского, який про свій побут у колеґії єзуїтів у Львові м. і. каже: „Професор теольоґії у василіян, Нестерський, відовчив трохи гордощів єзуїтів, коли вони запросили його на теольоґічну диспуту, вмів довести їх до мовчанки. Але скромний василіянин у коротких закидах заразом піддавав спосіб, щоб єзуїт міг рятуватися та щоб прилюдно не засоромився і разом із тим навчив поведінки з людьми".

Кільканацять літ пізніше був Карпіньскі у Пенянах у надворного ловчого Бельского та про стрічу з Нестерським так далі каже: „Навіть мені на думку не прийшло, щоб то був той самий Нестерський, який за моєї теольоґії у Львові був славніший ніж усі, що там учили теольоґії, єзуїтів так багато разів у дискусіях переміг, а свою перевагу все старався скрити, бо був скромний. Коли він увійшов до салі, пізнав я, що то був той самий і я дивувався, що така велика у чернечому чині людина зійшла на таку нужду, що сам, як я довідався від Бельского, орав навіть убогу ниву". (Нестерський був тоді в сусіднім селі ігуменом василіянського монастиря). „...У диспуті, скромно, як і колись і отця-реґента колеґії і його лектора надворного бернардина тай мене теж поправив. Ченці дивувалися лише, роззявивши рота".

Найздібніші люди покидали працю з наукової ділянки та пішли за плуги, одначе не тому, щоб виявити чернечу покору, а тому, щоби здобути кусник хліба. Фундаційні записи, що їх мали ріжні посілості, платили лише ті, що мали добру волю. Із величезних земельних фундацій осталися василіянам у більших смугах землі лише ліси у неприступних глухих закутинах краю, на які не було чого накомитися, бо там дерево мало ніякої вартости.

Польща привела єзуїтів на українські землі не тому, щоб їх потребувало населення, а виключно для політичних цілей. Від 1720. до 1772. року багатства василіянських монастирів були велитенські. Докторів теольоґії, які покінчили заграничні університети, було 87, крім тих, що покінчили академії в Польщі. На жаль, єзуїти звязують нерозлучно з католицизмом польонізування українських родів для підтримки польського престолу, а тим нанесли Церкві величезні шкоди. Латинське (польське) духовенство докладає ще й тепер, у наших часах, великих старань і не щадить засобів, щоб між менше свідомими масами, як лише приймуть римо-католицьку віру, защеплювати ідею польського націоналізму.

Так то загорнула Польща велику власність і культурний розвиток на українських землях у свої руки.

Все те ділялось, почавши від походів Казимира на українські землі, буцімто в імя високих ідей Христової Церкви.

(Кінець).

НА СТАРІСТЬ, ЧИ ЗАМОЛОДУ?

(Турецьке оповідання).

(4)

Оба вони були вроджені поети. В них пробудилася муза одушевлення. Торґуд сказав:

Колись яснів, знай, промінь мій життя,
Як батька, неньку, брата мав ще я!
В ясир схопили перси рідну неньку,
Не знаю я, де батенько рідненький.
Весни не було, осінь надійшла,
Ніч, хоч не сяла зоря світова.
Взяла мене струя під млинську кручу,
Чи Коркуда ведмідь той не замучив?

Коркуд відповів так:

Все розяснила іскра так твоя,
Як блискавка ніч чорну осія —
В ведмедя того був я довго, довго,
Роки провів я там у ґаврі в нього.
Скажи мені, чи ти мій брат Торґут?
Де батько бідний наш, чи є він тут?
Пішов я в світ шукати батька, неньки
І ти йшов зразу, брате мій миленький!

Коли оба брати пізнали один одного, сказали: „Ах, брате!", один одного обіймав, плакали. За яку хвилинку почули вони якийсь шелест і плач. Оба брати затихли та наслухували.

Чиясь неспокійна рука вдарила в кратки балькону. Коли успокоїлося, вони почули, як заплакана жінка говорила такі слова:

Літ десять вже живу в чужій чужині,
За честь в кайданах я караюсь нині,
Прибули тут сини мої кохані
Мене з ворожих звільнити кайданів.
Торґуде й Коркуде, моя утіхо,
Надія вся моя на вас обійко,
Прийдіть, мене ви увільніть з неволі!
На дусі й тілі вяну з горя й болю.

Оба брати зірвалися, виломили двері кешка (павільону, віллі), вийшли нагору, відчинили двері до кімнати й увійшли. Бліда жінка, з волоссям розпущеним на плечі, простягнула до них руки, закуті в кайдани та ждала на них серед сліз. Сини кинулися в святі обійми матери.

Жінка сказала: „Ах, мої дітоньки, я ваша мати".

Діти збентежилися, не могли дати віри, думали, що то сон.

Та це не був сон, а дійсність. Посол, що був схопив Улюдж Беґум, замкнув її в гаремі, тому, що вона осталася вірна. Посол кожен раз, як деійшов, оставляв у наметі двох вартових. Улюдж Беґум, яка десять літ не зрадила свого чоловіка, а ночами з жури не могла спати, прислухувалася до поезії молоденьких вартових, пізнала, що то її сини. Забрала синів до себе й вони жили разом. Думка про їх нещасливого батька Гасана бея зменшувала їх радість. Вони молилися за його здоровля.

Улюдж Беґум потішувала дітей та говорила: „Не журіться. Я не вірю, що батько помер, коли ми знову побачилися. Добрий Бог получить нас і з ним".

Дні щастя минають скоро. Одного дня вернувся посол. Коли довідався, що оба вартові є в гаремі, з люти не вважав уже навіть почати слідство, обвинуватив їх перед шахом і просив, щоби покарано смертю обох вартових і жінку, які нарушили його честь. Шах був дуже мудрий і розважний чоловік. Він сказав: „Без судового слідства не вільно карати смертю. Покличемо їх сюди та спитаємо, чому вони допустилися того злочину. Як почуємо їх відповідь, можемо починати".

Посол не міг противитися. І так скликали раду. Вояки пішли туди та привели Улюдж Беґум і її обох синів. Слідство пройшло дуже траґічно. Коли Улюдж Беґум розповіла, як вона віднайшла свої діти та як посол викрав її з рідного краю, плакало ціле зібрання.

Тоді встав надвірний шахів поет, Гасан бей, обняв Улюдж Беґум і обох синів та говорив: „Ах, моя жінко, ах мої діти!"

Шаха так зворушила ця подія, що він не слухав Гасана бея, а якстій велів повісити посла, його палату подарував Гасанові беєві й іменував його великим везиром.

Гасан бей, Улюдж Беґум і їх оба сини були тепер щасливі. Всі забули нещаєстя, що навістило їх за тих десять літ. Справді, нещастя забуваємо скоро. Гасан бей подякував Богу, що він бажав, щоби призначене йому нещастя впало на нього в молодих літах. Коли би був бажав його на старість, то чи міг був би він переживати такі щасливі дні та зазнати такого щастя? Гасан бей став не лише везиром. Шах не мав сина. Тому то він іменував своїм наслідником великого везира. За рік він помер, а Гасан бей став шахом у Персії. Так то також перський престіл, як і престоли всієї Азії, перейшов на турецьку расу. Ще й сьогодні сидить на перському престолі, як і на престолах усієї Азії, син великої турецької раси.

(Кінець).

З чого жие.

Славного лікаря в день його 60-літніх уродин питалися приятелі, в чім лежить тайна, що він так добре держиться.

— Проста справа, — відповів лікар — у моїх рецептах... Пишу їх іншим, але сам ніколи не вживаю їх.

Рада на поправу.

Скільки продаєте пива денно?

— Сто літрів.

— А хочете подвоїти продаж?

— Так!

— То доливайте повні склянки.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

Т. Т., Фреквил, Па. — Пишете, що в нас усі висувають наперед своє „я" і що кожний хоче накинути іншим свій плян роботи. Через те, Ви кажете, нема в нас ладу, згоди й успіхів у роботі. Це може бути правда, але Ви самі поповнюєте ту помилку й хочете накинути всім свій плян, відбираючи заразом іншим признання за їх працю. Пишете, що нам треба вибрати собі якусь одну державу і її стало триматися. Це гарно, але що зробити, коли та держава не хоче нас стало триматися? Пишете вкінці, що хочете порад і проводу. Ось наша порада: робіть те, що можна, у Вашій околиці та заразом майте трохи більше довіря до своїх провідників. Провідник може щонебудь у світі осягнути лише тоді, коли за ним стоїть свідома, добре зорґанізована суспільність.

ПОКЛИК ДО УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІЖИ МІСТА НЮ ГЕЙВЕН, КОНН.

Отсим запрошуємо всю українську молодіж прибути на

ОРҐАНІЗАЦІЙНІ ЗБОРИ

У. Н. СОЮЗУ,

—: котрі відбудуться :—

В НЕДІЛЮ, 30. ЖОВТНЯ 1938

(SUNDAY, OCTOBER 30, 1938)

В ЦЕРКОВНІ ГАЛИ,

123 PARK ST.

Початок у год. 2. пополудні.

На цій збори повинна явитися вся українська молодь. Родичів проситься подбати, щоб їх діти були на цих зборах, на котрі й їх запрошуємо.

242,50 Комітет.

Вірить.

— Багато чоловіків знала я перед тобою, але жаден не був такий дурний.

— Вірю тобі, бо жаден не оженився з тобою.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

БОЛТІМОР, О.

Справа Світової Вистави.

Справа української участи в Світовій Виставі наступного року в Ню Йорку це дуже нагляча справа. А ми, здається, її забуваємо. Така нагода хто зна чи ще колинебудь буде. А навіть коли буде, то може нас тоді не буде. Отож треба користати тепер.

Час короткий, а грошей подостатком на ту ціль нема. А без грошей чоловік, хочби який освічений, нічого не зробить. Багато інших народів беруть участь у тій виставі і нам треба зарепрезентуватися, що ми є не лише велика числом нація, але й велика духом, культурою. Ми маємо чим хвалитись, та йде про те, щоб уміли, як та не жалували на те ні труду ні грошей.

Колись, як наш славний професор Кошиць обїздив зо своїм хором світ, то всі культурні народи світу клонили голову перед нашим співом і нашими піснями.

Читаємо в „Свободі", що той сам професор О. Кошиць знов приготовляє такий хор, що буде складатися з 500 хористів, які перед світом задемонструють нашу пісню. Американці, які знають про той виступ, уже тепер з зацікавленням очікують його та передбачають для нього великий успіх.

Недввні ще ті часи, коли про нас у світі мало знали. Називали нас „рутенцями", „австріяками", „поляками", „рускими". А ось завдяки розумній пропаґанді, завдяки показові українського мистецтва, української народньої культури, пісень і танців нині вже про нас чужинці знають і не називають нас інакше, як українці. Тому ми повинні далі продовжати ту розумну пропаґанду. Вона має двояку добру сторону: поперше, вона показує перед світом, що ми маємо, а подруге, вияснює, що наші вороги, поляки та москалі, крадуть у нас наші пісні і танці, коли ними хваляться.

Отож нам усім треба добре до того взятися та помогти Виставовому Комітетові перевести гарно розпочате діло. А, як було сказано, він того не виконає, коли ми не зложимо на те грошей. Тому кожний українець і українка й кожне товариство повинні зачинати від себе.

Також наші місцеві орґанізації і товариства, з Болтімору і Куртис Бею, повинні негайно взятися за те діло і повинні переводити збірки, чи ухвалювати гроші зо своїх кас.

Братство св. Петра і Павла, від. 66 Провидіння, отсею дорогою запрошує всі місцеві відділи У. Н. Союзу, У. Р. Союзу і Народної Помочі з Болтімору і Куртис Бею, щоб зійшлися 30 жовтня ц. р., в 5 год. веч., до парохіяльної салі на наради в справі Світової Вистави. Ми плянуємо влаштувати баль і дохід призначити на Світову Виставу. На згадані наради може прийти кожний українець, бо це є загальна українська справа.

Петро Боднар, секр.

—o—

КЛІВЛЕНД, О.

Виборче віче.

Розвій українсько - американського політичного життя в стейті Огайо йшов в минулім дуже пиняво. Бо українські політичні клюби, поборюючи себе, не використовували великих можливостей, що їм їх давали тутешні обставини.

Щоб цьому зарадити й запізнати американських діячів з українцями, зорґанізовано в нас Стейтову Громадянську Ліґу, яка обєднує майже всі українські політичні клюби в нашім стейті.

За короткий час свого існування Ліґа зробила дуже багато. Бо своєю активністю пробила собі серед тяжких обобставин отвір в американський політичний світ. Вислана до стейтових політичних партій делеґація Ліґи добилась для українців визнання, що передтим було зовсім неможливе.

Цього року українці в стейті Огайо підуть до виборів, як окрема ґрупа з 35,000 голосами, нарівні з іншими народностями. Також виборчу літературу цього року будуть друкувати українською мовою, щоб голсуючий українець міг ближче запізнатись з програмами кандидатів і партій. Є велика надія, що на стейтові посади дасться упхати кілька наших людей, які працюватимуть серед американців.

В цій праці, яку Ліґа прийняла на себе, мусить помогти широкий український загал в Огайо. В часі виборів масовими вічами нам треба показати американським лідерам, що ми дійсно сильна політична ґрупа, гідна визнання, з якою їм треба числитися й зачисляти нас до українців, а не до росіян, поляків, словаків, і т. п. Інакше ми не будемо мати жадних успіхів і змарнується так гарно зачате діло.

З боку Укр. Стейтової Громадянської Ліґи, яка попирає всіх демократичних кандидатів, відбудуться масові віча в більших містах стейту Огайо. Просимо всіх українських громадян в Огайо йти на ці віча й ділом заманіфестувати нашу зорґанізованість і спільний фронт українців в надходячих виборах.

Небавом відбудеться таке масове віче в Клівленді. Тому, що на цім вічу промовлятиме Чарлз Соер (Charles Saweyr), демократичний кандидат на ґубернатора, просимо всіх прийти на це віче, щоб саля не світила пусткою, що булоб для нас великим стидом і чи не на все поховалоб нашу справу в очах американців. Вчімся від наших „сусідів", які своєю активністю здобули собі величезний вплив на хід американських справ та своїми людьми обсадили всі кращі державні й стейтові праці. Нехай на цьому вічу не бракне ані одного свідомого українця, який дбає за краще завтра для українців в стейті Огайо.

За уряд Української Стейтової Громадянської Ліґи:

Омар Е. Малицький, предс.;
Михайло Ярош, секр.;
Михайло Когут, касієр.

—o—

НЮАРК, Н. ДЖ.

Протести.

В пятницю, 21. жовтня, українська кат. парохія в Нюарку вислала отсю телеґраму до президента Злучених Держав:

His Excellency
Franklin D. Roosevelt
President of the United States,
Washington, D. C.

We appeal to you, please help to stop Hungarian and Polish contemplated invasion of Carpathian Ukraine.

Каблеґрами (night letters) вислано до премієрів: Benito Mussolini, в Італії, Reichsfuehrer Adolph Hittler у Німеччині, Neville Chamberlain в Анґлії й Edouard Daladier у Фрнції такого змісту:

Your Excellency:
Please stop Hungarian and Polish contemplated invasion of Carpathian Ukraine.

(Увага: Carpathian Ukraine на мапах зазначена Ruthenia).

о. М. Данилович.

The New York Mirror

ВЛАШТОВУЄ

УКРАЇНСЬКИЙ ВЕЧІР

У СЕРЕДУ 2. ЛИСТОПАДУ.

Для вас—вечір радісного й барвистого видовища співу й танцю, багатого музикою й віруваннями України. Ось вам вечір, що буде довго жити в вашій памяті. Не оминіть знаменитого представлення найкращими українськими ґрупами співацькими й танцюристичними. Між ними будуть: Танець Україна, під кермою Василя Рибки; Український Клюб Танцюристів Ню Йорку, під проводом Евгена Патрика; Український Кружок Народнього Танку, під проводом Михайла Германа; Український Хоровий Кружок, під проводом Андрія Левицького й інші. Сподіваються, що кілька найславніших українських хорів додасть вечорові чару й радости.

MANHATTAN CENTER
311 W. 34th STREET
NEW YORK CITY

ВСТУП 35 центів (та один купон з ґазети The Mirror)

„КАВА НАША — МОЛОКО ВАШЕ".

„Вечерняя Москва" описує павільони (шумна назва!) тресту „Главмолоко", що їх відкрили в самих рухливих місцях столиці.

Ще на початку літа можна було в цих павільонах дістати „в довільній скількості" вершки (сметанку), молоко, кефір, масло. Тепер нічого цього нема. Можна питати тільки за кавою. Коли недосвідчений відвідувач попрохає до кави молока, або масла, кельнер відповідає:

— Ми вже забули, коли це в нас було.

— Вибачте, як же пити каву без усього?

— А дуже просто: кава наша — молоко ваше. Ось, погляньте, як інші клієнти...

А інші, досвідчені клієнти, коли їм подали каву, виймають з кишені пляшечки з молоком, або сметанкою, пакуночки з маслом — і їдять. Молоко й масло, за словами ґазети, в Москві можна дістати — але не в павільонах „Главмолока".

І це діється в двацять першому році совєтського „будівництва". Це зразок умілого господарювання...

Таке воно скрізь — і в Україні...

УВАГА, МЕКАДУ, ПА., І ОКОЛИЦЯ!

Спільними заходами 7. й 186. відд. У. Н. Союзу відбудеться В СУБОТУ, 29. ЖОВТНЯ, в Роксі Гол, на Іст Блейн Стріт, Лекаду

ТАНЕЦЬ (DANCE) ДЛЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ

На цей танець, або як його наші старші називають БАЛЬ, запрошується місцеву й позамісцеву молодіж. **Початок у год. 8. ввечір.**

УВАГА, ЕЛИЗАБЕТ, Н. ДЖ., І ОКОЛИЦЯ.

УКРАЇНСЬКИЙ ДЕМОКРАТИЧНИЙ КЛЮБ

:——::——: влаштовує :——::——:

ВЕЛИКИЙ ПЕРЕДВИБОРЧИЙ БАЛЬ

В СУБОТУ, 29. ЖОВТНЯ (OCTOBER 29, 1938)

В УКРАЇНСЬКІМ НАРОДНІМ ДОМІ,
214-216 FULTON STREET, ELIZABETH, N. J.

Початок у годині 8. ввечір. —— Вступ 40 центів.

На бали виступить перший раз в Елизабет John Seman and his Royal New Yorkers.

На забаві буде приявний уступаючий мейор BROPHY і кандидат на мейора суддя J. T. KIRK, як також інші визначні американці.

Просимо всіх прийти якнайчисленніше і показати свою політичну силу. При тій нагоді кожний гарно забавиться при гарній орхестрі, добрих напитках і смачних перекусках. **Комітет.**

ПОДАЄМО ДО ВІДОМА ЧЛЕНАМ ВІДДІЛІВ 1, 2, 7, 9, 28, 31, 78, 85, 90, 98, 186, 189, 201, 228, 231, 248, 265, 305, 314, 365, 382, що

ОКРУЖНІ ЗБОРИ

тих відділів відбудуться

У НЕДІЛЮ, 30. ЖОВТНЯ (OCTOBER 30, 1938)

В ДОМІ гр. ДМИТРА КАПІТУЛИ, 106 ВЕСТ БЛЕЙН СТРІТ, McADOO, PA.

Збори зачнуться точно в год. 12:30 в полудне, так, щоби можна було скінчити їх найдалі до 4-тої години пополудні, бо в 4-тій годині зачнеться

БЕНКЕТ

який влаштовують **відділи 7 і 186** зприводу згаданих окружних зборів відділових урядників. **Бенкет відбудеться в церковній галі 210 Вест Блейн Стріт, МекАду.** На окружних зборах і на бенкеті будуть присутні головні урядники, які виголосять відповідні промови. Тому проситься усіх урядників вище поданих відділів, а таксамо й членів з близьких місцевостей конечно прибути на збори. 246,50

Д. Капітула, предс.; **І. Чепа, мол.,** секр.

ВИБЕРІМ ТОМАСА Е. ДЮЇ ҐУБЕРНАТОРОМ

Виженім з уряду політиканів з партійної машини
Розкриймо звязок між злочином і політикою

ВИБЕРІМ ДЮЇ ҐУБЕРНАТОРОМ

REPUBLICAN CANDIDATE for GOVERNOR

THOMAS E. DEWEY

І ДАЙМО ЙОМУ ВИЧИСТИТИ ЦІЛИЙ СТЕЙТ, ЯК ВІН ВИЧИСТИВ ПОВІТ НЮ ЙОРК.

Дюї не боїться нікого—він не має зобовязань супроти ніякої політичної машини. Він не почувається до ніяких зобовязань супроти нікого, лище супроти народу.

ДЮЇ Є ЛІБЕРАЛЬНИЙ — ДЮЇ Є ПРОҐРЕСИВНИЙ

Він розуміє проблеми всіх людей стейту. Це не людина обіцянок. Це людина чину.

ДЮЇ ВМІЄ ДОВЕРШУВАТИ ДІЛ.

УКРАЇНЦІ! Від багатьох літ наш голос ігнорують. Наші справи лишають неполагоджені. Не оставаймо довше байдужними! Обєднаймося для кращого правління!

ВИБЕРІМ ТОМАСА Е. ДЮЇ ҐУБЕРНАТОРОМ!

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ҐАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА. ПИШІТЬ ПО НАЙНОВІШИЙ ЦІННИК КНИЖОК.

PRESS REPORTS ON UKRAINE AND UKRAINIANS

UKRAINIANS BOLT THE LEHMAN TICKET

Democratic Club in Convention Upsets 25-Year Record of Loyalty to Party

CLAIM 125,000 VOTERS

But Leaders Say Only Five of Group Hold Office in State—Name Conference Committee

Special to The New York Times.

COHOES, Oct. 22.—For the first time in the twenty-five-year history of its organization, the Ukrainian-American Democratic Club withheld endorsement of all the candidates on the Democratic State ticket.

This action was taken at the State convention of the group held here today as the 100 delegates voted unanimously to put the power of endorsement in the hands of a committee of five.

Declaring that Ukrainians cast 125,000 votes in the State, the delegates charged that only five persons of Ukrainian extraction now hold political places in the State. Their action, which follows that taken by the Polish-American Democratic Club, is merely a coincidence, they declare.

Michaeel Piznak of New York, an attorney and president of the State organization, said:

"Efforts have been made by representatives of our organization to obtain an understanding with leaders of the Democratic party. This has met without success.

"It is time that the Democratic party in New York State recognize that these voters of foreign extraction, who have helped in electing Democratic candidates with overwhelming majorities, can be shunted aside no longer when the question of patronage arises."

He added that the Americans of Ukrainian extraction wanted representation in Democratic party councils in proportion to their voting strenght in addition to patronage.

"In Greater New York City," Mr. Piznak asserted, "we have 75,000 votes. We also have a large number of votes in the Counties of Albany, Rensselaer, Montgomery, Columbia, Oneida, Onondaga, Monroe, Erie and Cayuga.

"Efforts to effect a satisfactory solution of our problem in the past have been ignored. It is unfortunate, but at this time we find it necessary to take this action; local and county candidates are not affected, however, and will undoubtedly be supported by members of our organization."

Named to the committee to confer with Democratic leaders are Mr. Piznak, John H. Roberts of Brooklyn, attorney, John Bazar of Troy, John Kovalczuk of Buffalo, and Theodore Surko of Amsterdam.

Mr. Piznak was national chairman of the Ukrainian division for the election of President Roosevelt in 1932 and 1936 and was head of the foreign language division in the unsuccesful campaign to elect Justice Mahoney as Mayor of New York in 1937. Mr. Roberts was chairman of the independent citizens' division for the election of Governor.

(The New York Times, Sunday, October 23, 1938.)

—o—

PROTEST GRAB OF RUTHENIA

Local Ukrainians Send Message to Powers.

A protest against the cesson of the Carpathian Ruthenia district of Czechoslovakia to Poland and Hungary has been cabled to the governmental heads of the European powers involved by 2,000 Ambridge residents of Ukrainian descent.

Hope that an independent Ukrainian state will again be created also was expressed in the message to premiers Chamberlain of Great Britain, Daladier of France, Mussolini of Italy, and Chancellor Hitler of Germany.

"This race demands and we vigorously request," the message said, "that all efforts and energies be bent to the immediate freedom and consolidation of this people of ancient culture and traditions into an independent Ukrainian state."

Letters to the same effect were sent to President Roosevelt, Secretary of State Cordell Hull and the respective powers' ambassadors to the United States.

(Pittsburgh Post-Gazette.)

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Зо срібного весілля на будову Народнього Дому в Рогатині.

Катерина й Степан Лялька святкували 16. жовтня ц. р. 25-літній ювилей свого подружжя. При гарній забаві, яку влаштували ювилятам їх дочка Юлія Лялька й похресниця Іруся Близнак, зложили ювилятам привіти й цінні подарунки запрошені гості.

При тій нагоді не забуто й про Рідний Край, а саме будову Народнього Дому в Рогатині, звідки походять ювиляти, та зібрано на ту ціль $32.50. Жертвували: Катерина й Степан Лялька $10; Дмитро Галичин $5; по $2: Микитин і гром. Білі; по $1: М. Близнак, І. Галичин, В. Галичин, В. Гук, І. Галушевський, М. Гурин, М. Лялька, В. Воробець, М. Воробець, С. Самборський, Л. Мороз, Павлина Дерик, пані Вівчар; дрібними 50 ц.

М. Б.

І за неї.

Муж до жінки: — Дивися, серце, тут про тебе пише газета.

Жінка: Де?...

Муж: Ось написано, що забагато є жінок на світі.

—o—

Оправдався.

Лікар до хорого: Чому ви так довго не показувалися в мене?

— Хорий: Бо я був хорий, пане докторе.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

ТАРЗАН СМІЛИВИЙ.

(43)

З грудей кількадесятьох дикунів вирвався окрик радости на вістку Каґунда, що Бальзо піде як перша жертва божкові дерев. „Добре йому так", кричали дикуни, „хай би був зловив білого демона, що зневажив нашого божка. Як кару за те хай Бальзо тепер ступає по язиці божка, аж поки не знайдеться на споді його черева".Міро було, що дикуни раді з таких видовищ.

„Авжеж, що так!" — закричав один з дикунів. „Хай паршива кров Бальза обризкає стіни черева нашого ґрізного божка, хай змочить корінці нашого святого дерева, хай послужить своїм трупом, коли живим не вмів служити". Каґундо тимчасом почав видряпуватися по драбині на підборіддя ідола. Звідтам мала відбуватись остання дія тої жорстокої церемонії.

За Каґундом видряпувався Бальзо, що мав відіграти в тій драмі головну ролю. Бальзо цілком приготовився на смерть. Він ні трошки не протестував та не пробував утікати. Тим менше він пробував ублагати жорстокого Каґунда. Він знав, що це все на ніщо не придасться. А втім він був такий самий невблаганий супроти інших. Як тут йому було сподіватись пощади?

Каґундо станув біля висолопленого язика і звелів на нього станути Бальзові. Бальзо слухняно станув на язик і на приказ Каґунда почав ступати вперед. Всі дикуни заніміли в напруженні. Джеф заговорив півголосом: „Те, що тепер діється з ним, незадовго станеться з нами". З тими словами він закрив Марії очі, щоб вона не дивилася.